

Kastrace ano, či ne?

Kastrace psů i fen patří mezi rutinní chirurgické zákroky a je velmi častým jablkem sváru a předmětem mnoha otázek. Mezi majiteli a chovateli najdete řadu zapřísáhlých zastánců, která bude stejně dlouhá jako řada radikálních odpůrců. Ale pravda přitom – jako ostatně většinou – leží někde uprostřed, kastrace má své výhody i nevýhody.

Co si vlastně pod pojmem „kastrace“ představíte?

Kastrace je odnětí reprodukčních orgánů zvířete, a to buď celých, nebo jejich části. U psů jde o odnětí varlat a u fen o odnětí buď jen vaječníků (ovariohysterectomie, OE), nebo vaječníků i dělohy (ovariohysterectomie, OHE). Jedinec tímto zákrokem samozřejmě ztrácí schopnost se rozmnožovat. Jedná se o chirurgický zákrok s nízkým rizikem, který je řazen mezi rutinní zákroky.

U fenek se vede řez na spodní straně břicha a tímto otvorem se do operační rány vybaví děloha a vaječníky. Pak se podvazují cévy, které zásobují dělohu a vaječníky krví a následuje vyjmutí dělohy a vaječníků z dutiny břišní. Následně je dutina břišní zkontrolována a rána v několika vrstvách zašita. Některá pracoviště již nabízejí kastraci „laparoskopicky“, což by do budoucna mohl být hit a diskuze o velikosti jizvy zde odpadá.

Kastrace psů (orchiektomie) je zákrokem o to lehčím, že pokud jsou obě varlata sestouplá v šourku, tak není nutné „jít“ až

■ Vidíte tu voňavou holku? Už za ní jdu!

■ Kastrace neubírá nic na aktivitě psa.

do dutiny břišní. Technik je více, ale nejčastěji se vede malý řez ještě před šourkem a tímto otvorem jsou postupně vybavena obě varlata, cévy, které je zásobí krví, a příslušenství jsou povázány, varlata odstraněna a malá ranka zašita.

Výhody kastrace

Kastrace je samozřejmě hlavní metodou kontroly porodnosti a to je také nejčastější důvod, proč je prováděna. Redukuje chování vyvolané pohlavním pudem (platí pro obě pohlaví, ale pro pány zvláště), což občas svádí k mylné domněnce, že kastrace „vychová“ zvíře za vás.

FENKY: Další obrovskou výhodou je prevence nádorů mléčné žlázy – nekastrované feny mají až sedmkrát větší šanci, že budou trpět nádory mléčné žlázy než feny kastrované. Velký vliv zde má doba, kdy je fena vykastrována – fena, která je kastrovaná před první říjí, je chráněna na 99,5 procent, fena kastrovaná po první říjí je chráněna na 92 procent. Pokud je fena kastrována později a nádory mléčné žlázy se objeví alespoň až dva roky po kastraci, tak má o 45 procent vyšší šance na uzdravení než nekastrované feny. Pokud jsou odňaty vaječníky i s dělohou, tak je fena v nulovém ohrožení, že onemocní rozmanitými chorobami reprodukčního traktu (pyometra, metritidy, neoplazie, traumata,

torze dělohy atd. – je toho hodně), kastrace také pomáhá kontrolovat některé endokrinní poruchy (diabetes), epilepsii a některé dermatózy. V neposlední řadě je fena ušetřena nepříjemností spojených s falešnou březostí, přičemž fena nekastrovaná je až v 50procentním riziku, že u ní falešná březost vznikne.

PSI: Snižuje riziko vzniku chorob spojených s produkcí androgenů – samčích pohlavních hormonů. Jde hlavně o choroby prostaty, perianální adenomy a perianální kýly. Vyoperovaná varlata také do budoucna nemohou zlobit a tím eliminujeme mnoho dalších možných chorob, které varlata přímo postihují. Stejně jako u fen může i u psů kastrace napomoci ke zvládnání některých endokrinních poruch či epilepsie.

Velikost operační rány závisí na velikosti psa a na chirurgovi – a zde bych si dovolila malé zastavení. Velmi často se setkávám s tím, že laická veřejnost porovnává „šikovnost“ jednotlivých pracovišť dle velikosti jizvy, a to podle klíče „čím menší jizva, tím šikovnější chirurg“. Realita je ale trochu jiná – pokud si při operaci u dutiny břišní uděláte dostatek prostoru, tak můžete celou dutinu břišní před i po operaci důkladně prohlédnout, při vybavování vaječníků a dělohy dochází k minimálnímu zhmoždění tkání a lépe se zakládají podvazy, které brání krvácení v momentě, kdy je děloha s vaječníky oddělena od těla. Operace je i rychlejší a tím pádem zůstane pacient v narkóze kratší dobu. Břišní stěna se hojí výborně a o pár centimetrů delší jizva pro pacienta nepředstavuje zátěž. Tak to jen pro úplnost – je to jeden z opomíjených mýtů kastrace.

Nevýhody kastrace

Kastrace sice patří mezi rutinní a relativně bezpečné operace, ale pravda je taková, že žádný zásah do živého organismu není bez rizika. Při kastraci – či jakékoliv jiné operaci – samozřejmě mohou nastat komplikace související s narkózou a komplikace chirurgické (infekce, krvácení, pooperační komplikace v hojení atd.). Ale opakují, že se tak neděje často – komplikace bych odhadem vyčíslila na asi půl procenta případů, možná i méně.

Je pravda, že existují studie, které u kastrátů obou pohlaví zaznamenávají zvýšený výskyt některých typů nádorů: dvakrát pravděpodobněji u nich vznikají osteosarkomy (nádory kosti), pětkrát pravděpodobněji nádory na srdci a častější jsou i nádory močového traktu. Bez zajímavosti není ani fakt, že kastráti obou pohlaví vykazují častější reakce na vakcinaci – asi o 32 procent vyšší než v běžné populaci. Když pomíneme nádory, tak je třeba připomenout, že u kast-

rátů se může vyvinout i hormonálně podmíněná alopecie (ztráta chlupů) a může dojít i ke změně kvality srsti. Existuje i studie, která dává do souvislosti vyšší výskyt LCC (porušení kolenního vazů) a kastrace.

FENKY: Občas se u nich po kastraci vyvine inkontinence – neudržení moči (asi v deseti procentech), která ale dobře reaguje na léčbu a kastované feny častěji trpí sníženou funkcí štítné žlázy.

PSI: U kastovaných psů se může častěji vyvinout nádor prostaty: u kastrátů je dvouprocentní riziko, u nekastovaných půlprocentní. Také je fakt, že kastovaní psi mohou v pozdějším věku (nad 11 let) vykazovat poruchy kognitivních funkcí, progresi jejich zhoršování totiž samčí pohlavní hormon – testosteron – zpomaluje. Jinými slovy kastovaný samec může být dřív „stařecky zmatený“.

Změní se pes po kastraci povahově?

Ne, váš pes se po kastraci povahově nezmění, respektive nezmění se jeho osobnost, pořád to bude ten jedinečný pes či fena, kterého máte tak rádi. Může se trochu zklidnit a být rozvážnější, ale k radikální změně nedojde. Existuje mnoho studií, které zkou-

Nesedněte, prosím, na lep obzvláště té skupině, která proti kastracím velmi brojí a často používá emotivně zabarvené a nevědecké argumenty. Pokud o kastraci svého psa či feny uvažujete, tak se rozhodněte vlastní hlavou a na základě ověřených faktů.

mají vliv kastrace na chování, ale jejich závěry nejsou ve všech směrech jednoznačné, protože „chování psa“ ovlivňuje celá škála proměnných, přičemž pohlavní hormony jsou jen jedním dílkem v mozaice. Některé studie (zaměřené hlavně na agresivní chování vůči psům či lidem) si dokonce vysloveně protiřečí. Proto zde jejich výsledky nebudu rozebírat. To, co je na vztahu kastrace versus

Váš pes se po kastraci povahově nezmění – pořád to bude ten jedinečný pes či fena, kterého máte tak rádi!

chování důležité, je to, **aby majitelé psů nečekali, že kastrace dokonale vyřeší výchovné problémy jejich psa.** Víím, že jsem to v článku již zmínila, ale je to tak častý a nebezpečný omyl, že považuji za nutné to opakovat pořád dokola.

Zajímavosti o kastraci

Hlavně v USA lze pozorovat narůstající trend časných kastrací – tzv. prepubertální gonadectomie. Jde o kastraci zvířat ve stáří osm až šestnácti týdnů. Mnohé studie prokazují, že tato metoda je bezpečná a co do rizik se dá porovnat s normální kastrací. Já s touto metodou žádnou osobní zkušenost nemám, uvádím ji jen pro úplnost. Existují i **jiné chirurgické metody**, které jsou ale známé spíš z humánní medicíny – **vasektomie** (podvaz chámovodů) a **podvaz vejcovodů**. Mají tu výhodu i nevýhodu (podle situace), že hladiny pohlavních hormonů zůstávají nezměněny a jedinci si zachovávají normální reprodukční chování. Tyto metody se u psů či fen prakticky vůbec nevyužívají.

Za mě – ANO

Seznam výhod, které s sebou kastrace nese, je zhruba stejně dlouhý jako seznam nevýhod. Někoho by možná v sekci „nevýhody“ mohl vydesit údaj o vyšší možnosti rozvoje rakoviny u kastovaných jedinců, ale je třeba si uvědomit, že rakovina je v naší společnosti demonizovaná a pouhá zmínka může majitele pacientů vydesit k smrti. Přitom ale existuje celá řada jiných

chorob, které můžou vašeho psa potrápiti či zabít stejně spolehlivě jako rakovina a někdy i rychleji. A choroby, které postihují reprodukční orgány, mohou do této kategorie spadat. Proto ve své praxi kastrace podporuji a doporučuji, protože dle mého mínění přínosy výrazně převyšují rizika. U fenek preferuji kastraci hned po první říji, protože u kastrací před první říjí jsem často měla pocit, že fenky častěji trpěly na změny kvality srsti a bývaly plnější v pase, často z nich byly soudky se štěněmi srsti – ale jde pouze o můj subjektivní

pocit. Pokud se ale majitelé mých pacientů rozhodnou jinak, tak jejich volbu samozřejmě respektuji a tak by to mělo být, vysvětlit, doporučit, ale konečně rozhodnutí je na vás...

MVDr. K. Svobodová ■

Foto: Ch. Slawik, J. Chová

Použitá literatura:

Morrison. B., Wallace. B., *Cancer in Dogs and Cats, Williams and Wilkins, 1985*

Moore G. E., Guptill L. F., Ward M. P., Glickman N. F., Faunt K. F., *Averse events diagnose within three days of vaccine administration in dogs, JA Vet Med Assoc, 2005*

Slauterback J. R., Pankratz K, Xu K.T., Bozeman S. C., Hardy D. m., *Danině OHE and orchietomy increses the prevalence of ACL injury, Clin Orthop Relat Res, 2004*

